

AUSTRALIA KARJAKOERAD – kõrge IQga loomad

Milleks inimesele koer? Ma ei mõtle politseid, piirivalvet, tolli, karjapida-
jaid ega jahimehi. Milleks tavalisele
tänapäeva linnakodanikule või asula-
elanikule koer?

Et maja või korteri valveks, on vae vastus – am-
mu on välja arvestatud, et turvafirma palkamine on
odavam ja enamasti ka tõhusam.

Koeraga on ju tohutu palju muret, kogu pere
peab hakkama oma harjumusi muutma. Koeraga
tuleb jalutada, ka õues elava koeraga. Koera tu-
leb mõõdukalt või rohkem õpetada (sõltub tõust).
Koera ei või kauaks üksi jätta – muide, osas
Saksamaa liidumaades on koera üksi koju jätmise
seadusega keelatud. Pikemaks ajaks ära sõites peab
leidma kellegi koera hoidma, viima ta loomahotel-
li või siis saate sõita koos kohtadesse, kuhu koerte
kaasavõtmine on lubatud. Olenevalt koera suurusest
võib koeratoidu peale kuluda rohkem kui inimeste
toidu peale. Milleks siis niigi murerohkes maailmas
endale veel lisamuresid kaela võtta!

Siia jätan mõttepausi, et koerasõbrad saaks vastu
vaideld ja mitte-koera-inimesed takka kiita.

MILLEKS INIMESELE AUSTRALIA KARJAKOER?

Kõik mured, mis tulenevad koerast (välja arvatud
söögiraha, seda ei kulu austraallasele kuigi palju),
selle tõu puhul mitmekordistuvad.

Pere harjumused muutuvad iseenesest, ühtegi
lohakile jäetud eset ei saa endale enam lubada, sest
aretuses on aastakümneid nende koerte põhiliseks
valikukriteeriumiks olnud töökad hambad. Hea kut-
sikas peab kogu kasvuajal järelejätmatu puurema ja
seda ta ka teeb! Harjutamiseks kõlbavad nii möö-
bel, tarbeesemed, teised koduloomad kui pererah-
va jalad.

Kutsikaga õues jalutamas käima hakkab pere va-
batahtlikult ja rõõmuga, sest väsinud kutsikas on
hea kutsikas – nii kõlab karjakoera omaniku mantra
ja seda peab endale meenutama iga kord, kui loom
on igavusest mingi sigadusega hakkama saanud.

Karjakoer lausa nõuab õpetamist, või siis hakkab
ise omanikku õpetama. Kõik tõuteemalised infoalli-

TEKST
LADA MEHIKAS,
kennel Karjapeni
FOTOD TIIT BLAAT

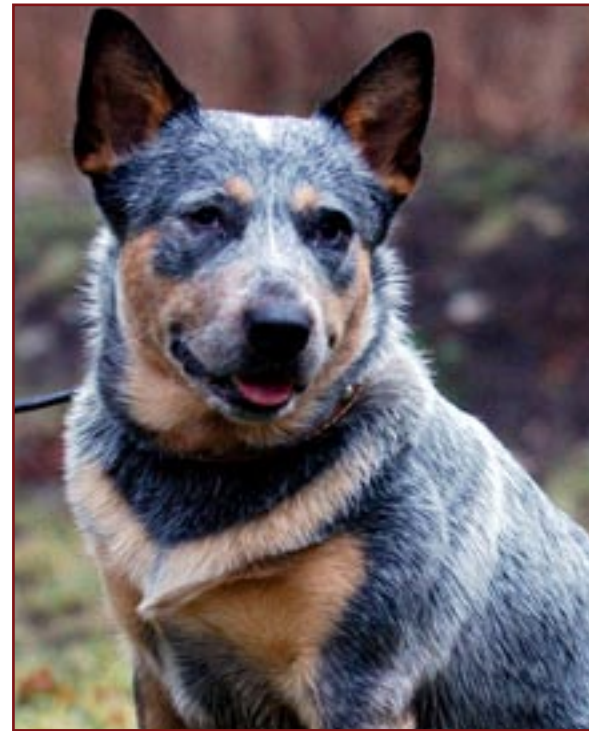
kad nendest riikidest, kus Austraalia karjakoeri kas-
vatatakse, väidavad, et sellel koeral on ebatavaliselt
kõrge IQ.

Koera pole mõistlik üksi koju jätta, kui oma toa-
sisustust kõrgelt hindate. Kaasavõtmisega on jälle
probleem – inimesi ta üldiselt talub, kuid teisi koe-
ri enamasti mitte. Koerte käitumise spetsialistid loe-
vad karjakoerad nende penide hulka, kes endale
naljalt ligi ei lase.

Tundub võib-olla kummaline, et mina, kel on
kodus kaks karjakoera, sellist hirmutavat juttu ajan.
Kahjuks USA koeranduse statistika väidab, et aust-
raallased on esirinnas tõukoerte seas, keda seal
maal varjupaikadesse antakse, kuna omanikud ei
saa nendega hakkama. Meie, Eesti karjakoerakas-
vatajad ei taha mingil juhul, et siin nii juhtuks.
Õnneks pole meie praeguseks juba üle poolesajali-
sest koerteväest keegi veel varjupaika sattunud, kuid
omanike vahetusi on ette tulnud küll – kas on vast-
sed koeratahtjad oma võimeid üle hinnanud või po-
le kasvataja neid õigel ajal ja piisavalt eelseisva töö
tõsidusest informeerinud. Täiskasvanueas võetud
koera kasvatamisraskustele liitub veel austraallase
tugev iseloom ja konservatiivne maailmavaade, te-
ma arusaamu ja käitumisharjumusi on väga raske
muuta, kui need juba kujunenud on. Need on koe-
rad, kelle juures ainult nõudlikkuse ja kamandami-
siga midagi ei saavuta.

Mitmetel meie karjakoerte omanikest on olnud
õnne oma loomaga enamik tema kutsikaeast koos
veeta ja tulemuseks on ülimalt lojaalsed ja kuule-
kad koerad. Niivõrd kuulekad, et nendega on lausa
igav jalutamas käia, sest nad ei eemaldu oma käski-
jast muidu kui sundides, või kui tekib võimalus väi-
keseks koertevaheliseks nägeluseks. Õnneks küp-

Austraalia karjakoera puhul on paarisaja aretus-
aasta jooksul kasutatud mitmeid tõuge: lühikarvalist blue-merl kollit,
dalmaatslast, kelpit, bullterjerit jt. Lisaks kohaliku metsistunud koera
dingot, keda austraallased nimetavad oma rahvuskoeraks, ülejäänud
maailm peab aga pigem metsloomaks. Iga lisand andis ka tõu välimusele
omad tundemärgid: kolli sinise värvi, dingo punase, dalmaatslase pärän-
dus on see, et kutsikad sünnivad alul valgetena, kelpilt on ilmselt madal
kasv ja bullterjerilt jässakus. Igal karjakoeral on otsaesel valge nn bentley
märk, mis on tuletatud ühe aretaja nimest.

*Karjakoer on töökoer
ja kui inimene talle tööd ei anna,
leiab ta selle endale ise.*

seb karjakoer väga kiiresti ja pooleaastane peni on juba täiesti arvestatava mõistusega loom. Kui peremees peab aga tihti kodust ära käima ega saa neljajalgset kaasa võtta, oleks vahest kõige õigem üksikas üksioleku ajaks puuri panna. Nii ei saa tal tekkida ebameeldivat harjumust toasisustust lõhkuda või peenraid segi keerata. Loomulikult tuleks siis koju jõudes kõigepealt koeraga midagi väsitavat ette võtta, näiteks harjutada temaga mõnda uut trikki, käia mõnes uues kohas või hoopis ujuma minna – enamik karjakoeri armastavad vett ja vettehüppamist, vesi karastab ja lõdvestab, ent pärast ujumist muutuvad koerad eriti teotahteliseks. Kõrvalepõikeks ettepanek: kas keegi ei tahaks rajada koerte siseujulat? Ujuda koertele meeldib, mõnele tõule on ujumine normaalseks arenguks hädavajalik. Heaoluühiskonnas on koertebassein tavaline asi ja neilt saab snitti võtta. Koerte treeningaalid on juba meilgi olemas.

AJALUGU MÄÄRAB KÄITUMISE

Koera võttes peaks teadma tõu arengu lugu, sõltub ju sellest koera käitumine. Ei saa pahandada taksi peale, kes maasse auke kaevab, või hagija peale, kes jälje üles võtab, kui sadu nende esivanemaid on just selleks õpetatud. Karjakoeri on valitud uljuse, kartmatuse, arukuse ja tugevate hammaste järgi. Veiste ajamine pole naljaasi ja nende suurte loomade vahel liikudes on karjakoerte elu kogu aeg ohus. Et ellu jääda, peavad nad küll kuuletuma inimesele, kuid olema võimelised välkkiirelt reageerima olukorra muutusele ja iseseisvalt otsuseid vastu võtma.

Austraallased on peale emamaa levinud peamiselt Ameerikas ja Kanadas, kus veel vana hea tava järgi sarvilisi peetakse. Euroopa veised elavad põhiliselt kinnistes aedikutes või vabapidamislautades. Järjest haruldasemaks muutuvad lehmakarjad ka meie maastikupildis. Naabrid soomlased on Euroliidu viljastavates tingimustes hakanud karjamaal peetavaid lihaveseid kasvatama (lehma lüpsita pole enam kasulik), mistõttu Soomemaa karjakoerad saavad palju erialast tööd ja nende liinidest kutsikad näitavad üles ka tõelist karjaajamise instinkti. Mujal Euroopas on Austraalia karjakoeri vähe ja needki vähesed rohkem näituseloomad.

Karjakoer on töökoer ja kui inimene talle tööd ei anna, leiab ta selle endale ise (kui võimalik, siis ikka karjatamisega seoses). Hea näide on Raplast, kus kolme karjakoera ja kenneli Teravsilmi omanik kohalikke mudilasi hoida võtab. Koerad aitavad perenaist, kuidas suudavad – ei luba lapsi ohtli-

*Karjakoeri
on valitud
uljuse, kartma-
tuse, arukuse
ja tugevate
hammaste järgi.*

kesse kohtadesse ronida, takistavad tagasihoidlikult nende omavahelisi nägelusi, kaitsevad aeda võõraste eest ja asendavad lastele kaisuloomi. Nooremad õpivad koerale toetudes käima ja vanemad mängivad penidega palli. Vähimagi ebakõla märkamisel laste käitumises annavad koerad sellest perenaistele märku. Isegi koertega tänaval jalutades ja kuskilt laste nuttu kuuldes nõuavad loomad oma saatjalt olukorra lahendamist – lastega ei tohi midagi halba juhtuda!

Mitmel karjakoeral on lähedased suhted oma pere hobustega. Tegelikult peaks karjakoer hobust lausa armastama, või vähemalt sellist tulemust lootsid aretajad, kui nad ristasid karjakoeri dalmaatslastega, eriti hobuselembeliste koertega. See ristamine oli üle saja aasta tagasi ja ilmselt on suur armastus otsa saanud. Praegused penid ei ole päris kindlad, kas hobust tuleb karjatada või võtta teda kui omasugust, enamasti on suhted normaalsed.

Minu enda vanem karjakoer on parema tööot- sa puudumisel võtnud omale kohustuseks valvata Nõmme noortemaja loodusmaja harjasvõõlast Nuhvikut. Niipea kui koos tööle jõuame, võtab Palle positsiooni Nuhviku puuri juures sisse ja sealt ära saab teda vaid hea maiuse või karmi käsuga. Koer suhtub oma ülesandesse nii tõsiselt, et paaritunnise valvamise järel lõõtsutab ta kõvasti ja näib kur-

natud, kuigi on kogu aeg tegelema vaid puuri ees istumisega. Kui aga Nuhvik puurist välja jalutama lasta, kõnnib Palle tal murelikult kannul ja üritab mulle igati mõista anda, et see nüüd küll tark tegu ei olnud...

Üle poolte meie karjakoertest elavad maal või väiksemates asulates ja neist omakorda pooled on seotud ka põhitööga – karjaajamisega.

VIRTUAALSED KOERAOMANIKUD

Karjakoeraomanikke on üle Eestimaa juba nii palju, et kõigiga ei jõua enam vahetut sidet hoida. Probleem lahenes tänu internetiportaale Lemmik.ee, kus sai avatud Austraalia karjakoerte klubi (virtuaalne ja mitteametlik). On kindel koht, kus tõu uudiseid avaldada ja ühisüritusi paika panna. Virtuaalklubi liige saab kodust väljumata üle Eestimaa suhelda. Meie kõige aktiivsem klubi-perikond elab Lääne-Virumaal ja teised aktivistid hoopis Pärnu kandis. Selline netiklubi on heaks suhtlusvõimaluseks ka uudishimulikele, kes tõu endale alles avastanud ja tahavad midagi konkreetsemat teada saada. Kõigi karjakoerakasvatajate andmed on klubileheküljel olemas.

Virtuaalklubist saab teada ka, kes järelepõlve plaanib. Viimati sai oma esimese pesakonnaga maha kennel Koerustükk. Eestis on üldse sündinud 11 austraalia karjakoerte pesakonda, Koerustükile lisaks Inglisilm 3, Teravsilmi 2, Karjapeni 2, Ribessita 1 ning Karjapenidel Agnesel ja Aussie'l on kummalgi ka lapsukesed olnud. Probleeme on meil vaid heade peigmeeste leidmisega, sest enamik meie koeri on omavahel sugulased ja tütarlastel tuleb piiri taga pulmas käia.

Mitteametliku klubi mitteametlik president on Katrin Auser, kennelist Inglisilm. Tema selle toimika tõu Eestimaale tõi. Tema kaudu hakkasime suhteid seadma ka Soome karjakoerainimestega. Virtuaalne info on tänapäeval õnneks enamikule kättesaadav, sõprust võib sobitada ka Ameerika või Kanada ACD (australian cattle dog – tõu originaalnimetus) kasvatajate klubidega, kus liikmete arv ulatub mitmetesse tuhandetesse, ja mitmetuhandelised on ka sarviliste karjad, mida sealsed koerad koos hoiavad. Suurel maal suured arvud... Ameerikas on ka avaldatud hulk raamatuid ACDde kohta, mida iga huviline saab neti kaudu tellida.

Suure töö- ja õpivõime tõttu kasutatakse austraallasi sageli filmides, kus nad tavaliselt mängivad suvalise ja tihti ka pahelise krantsi rolli. Eesti televisioonis 1. jaanuaril esilinastunud uues filmis "Kohtumine tundmatuga" mängib Karjapeni Aussie segaverelise isase koera rolli ja see tuleb tal sundimatult välja. Karjakoerte hiilgeroll on filmis "Mad Max 2", kus Mel Gibsoni sinine ACD etendab hiilgavalt iseennast peategelase partnerina – ta lihtsalt on kogu aeg olemas, kogu aeg valvel ja kogu aeg valmis kaitsma. Peremeest kaitstes ta ka hukkub – filmis muidugi.

Hea kasvatuse korral just sellised need koerad ongi: märkamatult sinu kõrval, samas alati valmis tegutsema. Tuleb ainult üle elada tegus ja tormakas esimene aasta. Kuid vaev tasub ennast ära, sest Austraalia karjakoerte käes on ka mitteametlik koerte pikaealisuse rekord...

Premia

Zoovet